Бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийн загвар

Худалдаа • Үйлчилгээ • Үйлдвэрлэл

БАТЛАВ: _____ /албан тушаал, нэр/ Тушаал №_____ Огноо _____

Тохируулах зүйл	Байгууллагын шийдвэр
Нэр, регистр, үйл ажиллагаа	_____
Хэрэглэх тайлагналын тогтолцоо, үндэслэл	_____
Хүчинтэй эхлэх огноо, хяналтын огноо	_____
Бүртгэлийн програм, дансны жагсаалтын хувилбар	_____
Бүртгэлийн ба тайлагналын валют	_____
Бодлого хариуцагч, орлон ажиллах хүн	_____

1. Хэрэглэх нөхцөл ба хариуцлага

Энэ эх нь СТОУС хэрэглэдэг ердийн аж ахуйн нэгжийн бодлого боловсруулах суурь загвар. ЖДААН-ийн стандарт, улсын сектор, банк, даатгалын тусгай зохицуулалтыг автоматаар хамруулахгүй. Хэрэглэх тогтолцоог эхлээд баталгаажуулж, тохирохгүй заалтыг шинэчилнэ. Бүх СТОУС-ын бүрэн нийцлийн мэдэгдэл биш.

Удирдлага бодлого, эрхийн хуваарилалтыг баталж нөөцөөр хангана. Ерөнхий нягтлан дансны жагсаалт, баримтын урсгал, үнэлгээний шийдвэр, тайлангийн хяналтыг хариуцна. Баримт үйлдэгч, төлбөр зөвшөөрөгч, төлбөр гүйцэтгэгчийг боломжтой хэмжээнд тусгаарлана.

Бүртгэлийг ажил гүйлгээ үүссэн үед аккруэл сууриар хөтөлнө. Дансны туслах задаргааг ерөнхий данстай сар бүр тулгана. Баримтын дугаар, эх нотолгоо, засварын түүхийг хадгална. Өмнөх бичилтийг ул мөргүй устгахгүй.

Бөглөсөн тохируулгын жишээ

Сургалтын компани: төгрөгөөр бүртгэдэг худалдаа ба үйлчилгээний байгууллага; дансны жагсаалт v1.0; бодлого хариуцагч ерөнхий нягтлан; сар бүрийн хаалтыг дараа сарын 5 дахь ажлын өдөр дотооддоо дуусгана. Энэ өдөр нь сургалтын дотоод сонголт, хуульд заасан хугацаа биш.

2. Үндсэн бодлогын сонголт

Сэдэв	Батлуулах заалт ба шалгах баримт
Бараа материал	Өртгийн аргыг ижил шинжтэй бараанд тууштай хэрэглэнэ: [FIFO / жигнэсэн дундаж / тусгай таних]. Өртөг ба цэвэр боломжит үнэ цэнийн багыг баримтжуулна. Худалдан авалт, хөнгөлөлт, тээвэр, татварын хасагдах эрхийг тусад нь шинжилнэ.
Үндсэн хөрөнгө	Хүлээн зөвшөөрөх шалгуур, шууд хамаарах өртөг, ашиглахад бэлэн болсон огноог батална. Хөрөнгийн ангиллын дараах хэмжилт [өртөг / дахин үнэлгээ], элэгдлийн арга, ашиглах хугацаа, үлдэх үнийг үндэслэлтэй сонгоно. Татварын элэгдлийг бүртгэлийн элэгдэлтэй шууд адилтгахгүй.
Орлого	Гэрээ, тусдаа гүйцэтгэлийн үүрэг, үнэ, үнийн хуваарилалт, үүрэг биелсэн үеийг үнэлнэ. Мөнгө орсон эсвэл нэхэмжлэх гаргасан нь дангаараа орлого хүлээн зөвшөөрөх үндэс болохгүй. Урьдчилгаа болон буцаалтыг тусад нь хянана.
Авлага ба бууралт	Насжилт, төлбөрийн түүх, харилцагчийн нөхцөл, ирээдүйн мэдээлэлд тулгуурласан үнэлгээний аргыг батална. Баталгаажуулалтын хариу зөрүүгүй байсан ч барагдах боломжийг тусад нь шалгана. Авлагыг данснаас хасах шийдвэр нь нөөцийн үнэлгээнээс тусдаа байна.

Бодлогын сонголтын бүртгэл

Сонголт	Үндэслэл	Баталсан хүн / огноо
Барааны арга: _____	Барааны шинж: _____	_____
Хөрөнгийн хэмжилт: _____	Ангилал ба нотолгоо: _____	_____
Орлогын үе: _____	Гэрээний нөхцөл: _____	_____

Жишээ сонголт: ижил төрлийн жижиг бараанд сарын жигнэсэн дундаж өртөг; ердийн оффисын тоног төхөөрөмжид өртгийн загвар, ашиглах хугацаанд үндэслэсэн шулуун шугам. Эдгээрийг бүх байгууллагад заавал хэрэглэх сонголт гэж үзэхгүй.

3. Хаалт, үнэлгээ, өөрчлөлтийн хяналт

Сэдэв	Хэрэгжүүлэх хяналт
Мөнгөн хөрөнгө	Бүх банкны дансыг валют тус бүрээр тулгаж, замд яваа гүйлгээний дараа үеийн биелэлтийг шалгана. Кассын тооллого болон төлбөрийн эрхийг тусгаарлана.
Валют	Гүйлгээний болон тайлагналын огнооны ханш, мөнгөн/мөнгөн бус зүйлсийн ангиллын шийдвэрийг хадгална. Санхүүгийн бүртгэлийн ханш ба татварын тооцооны дүрмийг тусад нь тулгана.
Түрээс, зээл	Гэрээ бүрийн эрх, хугацаа, төлбөр, өөрчлөлт, хүүг үнэлсэн ажлын хуудас бэлтгэнэ. Түрээсийг бүхэлд нь сарын зардал гэж урьдчилан дүгнэхгүй. Өрийн хүү, үндсэн төлбөр, нөхцөлийн зөрчлийг тусад нь хянана.
Татвар	Тайлангийн орлого/зардлаас татварын суурь руу гүүрэн тулгалт хийнэ. Түр зөрүү, хойшлогдсон татвар, татварын тодорхойгүй байдлыг хэрэглэгдэх стандартаар үнэлнэ.
Үнэлгээ, залруулга	Бодлого өөрчлөгдөх, тооцооллын үнэлгээ өөрчлөгдөх, алдаа залруулахыг ялгаж тайлагналын нөлөөг баримтжуулна. Материаллаг байдлыг зөвхөн нэг мөнгөн босгоор шийдэхгүй.
Хаалт ба тодруулга	Журнал батлуулах → ерөнхий/туслах данс тулгах → тайлан/тодруулга → удирдлагын баталгаа → тайлагнал → архив. Холбоотой тал, болзошгүй үүрэг, дараах үйл явдал, тасралтгүй үйл ажиллагааг шалгах эзэнтэй болгоно.

Дутуу бодлогын бүртгэл: сэдэв _____; хэрэгтэй нэмэлт судалгаа _____; эзэн _____; зорилтот огноо _____. Хамаарахгүй сэдвийг үндэслэлгүйгээр хасахгүй.

Өөрчлөлтийн жишээ: хөрөнгийн ашиглах хугацааг шинэ техникийн мэдээллээр шинэчилсэн бол шийдвэрийн огноо, шинэ үлдэх хугацаа, цаашдын элэгдлийн тооцоог хавсаргана. Өмнөх алдааг энэ нэрээр далдлахгүй.

Хавсралт А. Худалдааны байгууллага

Батлуулах тусгай сонголт: барааны ангилал _____; агуулах _____; өртгийн арга _____; буцаалтын эрх _____; тээвэр ба эрсдэл шилжих нөхцөл _____; муудалт, удаан эргэлтийн үнэлгээний хариуцагч _____.

Ажиллах дараалал

Нийлүүлэлтийн гэрээ → БМ-1/БМ-2 хүлээн авалт → агуулахын карт → нэхэмжлэх ба татварын баримт → нийлүүлэгчийн өглөг. Борлуулалт бүрийг захиалга, хүргэлт, хүлээн авалт, төлбөрийн нөхцөлтэй холбоно. Буцаалтыг буцаалтын баримтаар анхны борлуулалттай холбож, барааны төлөв болон буцаах өртгийг хянана.

Бөглөсөн жишээ: жигнэсэн дундаж

Үзүүлэлт	Тоо	Өртөг
Эхний үлдэгдэл	100	1,000,000
Шинэ худалдан авалт	50	600,000
Хуваарилах нийт	150	1,600,000
Нэгжийн дундаж	1	10,666.6667
Борлуулсан	90	960,000
Эцсийн үлдэгдэл	60	640,000

Татварын нөлөөг энэ өртгийн жишээнд тусад нь шийдсэн гэж үзэв. Дундаж = 1,600,000 / 150. Тооцоонд бүх нарийвчлалыг хадгалж, нийт дүнг төгрөгөөр тоймлов. 960,000 + 640,000 = 1,600,000.

Журнал: Дт Бараа 600,000; Кт Өглөг 600,000. Борлуулалтын өртөг: Дт Өртөг 960,000; Кт Бараа 960,000. Орлогын болон НӨАТ-ын бичилт борлуулалтын үнээр тусдаа.

Нөхөх заавар: (1) эхний тоо/өртгийг данстай тулга; (2) хүлээн авсан бодит тоо/өртгийг оруул; (3) өртгийн аргын тууштай байдлыг шалга; (4) эцсийн тоо, цэвэр боломжит үнэ цэнийн шинжилгээг хавсарга.

Эх сурвалж ба хэрэглээ

IAS 2, бараа материал — https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-2-inventories/

Хавсралт Б. Үйлчилгээний байгууллага

Батлуулах тусгай сонголт: үйлчилгээний төрөл _____; гэрээний үүрэг _____; хүлээн авах шалгуур _____; орлогыг нэг мөчид/хугацааны турш хүлээн зөвшөөрөх үндэслэл _____; гүйцэтгэлийн хэмжилт _____.

Ажиллах дараалал

Гэрээ бүрийн ажлын хүрээ, нэмэлт өөрчлөлт, үнэ, хүлээн авах нөхцөлийг бүртгэнэ. Гүйцэтгэлийн нотолгоог төсөл хариуцсан ажилтан бэлтгэж, нягтлан орлого ба урьдчилгааг тулгана. Хугацааны турш орлого хүлээн зөвшөөрөх шалгуурыг хангасан эсэхийг үнэлэлгүйгээр зөвхөн зарцуулсан цаг эсвэл орсон мөнгөөр орлого бодохгүй.

Бөглөсөн жишээ: нэг удаагийн ажил

Сургалтын гэрээний үнэ 3,000,000 төгрөг; энэ жишээнд НӨАТ болон шууд бус орлогын асуудал ороогүй. Гэрээнд нэг гүйцэтгэлийн үүрэг байгаа, хяналт ажил дуусч хэрэглэгч хүлээн авсан мөчид шилжинэ гэж үнэлсэн. 12 сарын 5-нд 1,000,000 урьдчилгаа, 12 сарын 20-нд ажил хүлээн авсан акт батлагдав.

Үе	Дебет	Кредит
12/05 урьдчилгаа	Банк 1,000,000	Гэрээний өр төлбөр 1,000,000
12/20 гүйцэтгэл	Гэрээний өр төлбөр 1,000,000; Авлага 2,000,000	Үйлчилгээний орлого 3,000,000
12/31 тулгалт	Авлага 2,000,000	Гэрээний өр төлбөр 0

Тулгалт: орлого 3,000,000 = авсан мөнгө 1,000,000 + төлөгдөөгүй авлага 2,000,000. Ажлын зардлыг тусдаа өртгийн бүртгэлээр хөтөлнө.

Нөхөх заавар: гэрээ ба нэмэлт өөрчлөлтөө унш; нэг эсвэл олон үүргийг ялга; баталгаатай үнийн тооцоог хий; орлого үүсэх үеийг нотол; урьдчилгаа, гэрээний хөрөнгө, авлагыг ялгаж тулга.

Эх сурвалж ба хэрэглээ

IFRS 15, орлого — https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-15-revenue-from-contracts-with-customers/

Хавсралт В. Үйлдвэрлэлийн байгууллага

Батлуулах тусгай сонголт: бүтээгдэхүүний код _____; норм/технологийн карт _____; хэвийн хүчин чадал _____; шууд хөдөлмөрийн эх баримт _____; нэмэгдэл зардлын хуваарилах суурь _____; дуусаагүй үйлдвэрлэлийн хэмжилт _____.

Өртгийн хяналт

Материалын зарцуулалтыг олголт ба үйлдвэрлэлийн гарцтай тулгана. Шууд хөдөлмөрийг баталсан цагтай холбоно. Үйлдвэрлэлийн нэмэгдэл зардлын хуваарилалт үндэслэлтэй, тууштай байна. Хэвийн бус хаягдал, дэмий зогсолтын зардлыг бэлэн бүтээгдэхүүнд шингээж нуухгүй; ангиллын шийдвэрийг тусад нь хянана.

Бөглөсөн жишээ: дуусаагүй үлдэгдэлгүй

Өртгийн бүрэлдэхүүн	Дүн төгрөг
Шууд материал	4,000,000
Шууд хөдөлмөр	2,000,000
Үндэслэлтэй хуваарилсан үйлдвэрлэлийн нэмэгдэл	1,000,000
100 нэгжийн нийт өртөг	7,000,000
Нэгж өртөг	70,000
Борлуулсан 80 нэгжийн өртөг	5,600,000
Үлдсэн 20 нэгжийн өртөг	1,400,000

Журнал: Дт Дуусаагүй үйлдвэрлэл 7,000,000; Кт Материал 4,000,000, Цалингийн өглөг 2,000,000, Үйлдвэрлэлийн зардлын хуваарилалт 1,000,000. Бэлэн болсон үед Дт Бэлэн бүтээгдэхүүн 7,000,000; Кт Дуусаагүй үйлдвэрлэл 7,000,000. Борлуулах үед Дт Өртөг 5,600,000; Кт Бэлэн бүтээгдэхүүн 5,600,000.

Нөхөх заавар: эхний/эцсийн дуусаагүй үйлдвэрлэлийг нэм; гарц ба хэвийн бус хорогдлыг ялга; хуваарилах сууриа батал; өртөг 7,000,000 = борлуулсан 5,600,000 + үлдсэн 1,400,000 гэж тулга.

Эх сурвалж ба хэрэглээ

НББ-ийн тухай хууль, 13 ба 18 дугаар зүйл — https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=11191&type=2

IAS 2, бараа материал — https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-2-inventories/

IAS 16, үндсэн хөрөнгө — https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-16-property-plant-and-equipment/